

W Wedach występują są trzy procesy za pomocą których można wznieść się do poziomu duchowej świadomości. Tymi procesami są karma, gjana, i bhakti. Karma zajmuje się głównie działaniem na polu rytualistycznych czynności, gjana zajmuje się procesami spekulacji umysłowej. Bhakti w przeciwieństwie do nich różni się tym, że jest ona czystą i bez domieszek miłością do Najwyższego Pana, bez żadnych zanieczyszczeń skłonnościami do czerpania korzyści (owoców) lub bez skłonności do umysłowej spekulacji. Ktoś kto został przyciągnięty i zajmuje się bhakti, służbą oddania dla Pana, nie może mieć nic wspólnego z procesami karma i gjana. Czysta służba oddania z definicji jest pozbawiona jakiegokolwiek cienia karmy i gjany. W działaniach karma-kanda występuje i nieodłącznie towarzyszy im wiele grzesznych reakcji, natomiast na ścieżce służby oddania dla Pana, na ścieżce bhakti, praktycznie nie ma możliwości uwikłania się w grzeszne reakcje.

W rzeczywistości, Najwyższa Osoba Boga jest oryginalnym źródłem wszystkich duchowych rodzajów samorealizacji. Dlatego celem wszystkich wzniosłych aktywności (działań) - karma, gjana, joga i bhakti - jest Najwyższa Osoba Boga.

Ogólnie rzecz ujmując, ludzie pracują po to aby zdobyć jakiś pożądaną rezultat służący zaspokojeniu pragnień zmysłowych. Każdy pracuje w celu zdobycia jakichś pieniędzy, które z kolei używane są aby usatysfakcjonować zmysły. To właśnie nazywa się karma. Jednakże pośród milionów takich karmitów, lub pracowników czerpiących korzyści, może jedna osoba zostanie gjanim, lub człowiekiem w wiedzy. Kiedy człowiek frustruje się z powodu ciężkiej pracy i smakowania wszystkich tych rezultatów karmy i kiedy wciąż nie jest usatysfakcjonowany ani zadowolony, wtedy dojdzie on do platformy wiedzy. Wiedza jest scharakteryzowana poprzez dociekanie takie jak: "Kim jestem? Czemu jestem sfrustrowany? Czemu nie wiem co robić? Gdzie jest moje właściwe miejsce?" To jest platforma wiedzy. Pośród wielu milionów takich osób, które osiągnęły ten poziom wiedzy, ten kto w rzeczywistości zrozumiał jaka jest pozycja żywych istot nazywany jest wyzwolonym lub brahma-bhuta. Pośród wielu milionów takich wyzwolonych osób, ledwie jeden może zrozumieć kim jest Kryszna.

Czyste czynności w służbie oddania są tylko jednego rodzaju. W Bhagavad-Gicie zostało wyjaśnione jak mogą one zostać wprowadzone i skoordynowane z naszym codziennym życiem. Koordynowanie takich czynności z naszymi codziennymi aktywnościami technicznie nazywa się karma-jogą. W ten sam sposób, czynności służby oddania, kiedy zostają zmieszane z kulturą wiedzy technicznie nazywane są gjana-jogą. Jednakże kiedy takie duchowe aktywności wzniosą się ponad ograniczenia wszystkich takich prac dla korzyści (dla owoców) lub wiedzy umysłowej, ten stan rzeczy nazywa się czystym transcendentnym oddaniem (devotion) lub bhakti-jogą.

Trzy ścieżki zostały przedstawione w Gicie: karma-joga, gjana-joga i bhakti-joga. Dla tych, którzy są zbyt uzależnieni od wykonywania czynności przynoszących korzyści (owoce), jest rada aby podejmowali się działań, które doprowadzą ich do bhakti. Tym, którzy sfrustrowani są empirycznymi filozofiami również radzi się aby działali w taki sposób, dzięki któremu będą mogli zrozumieć (zrealizować) bhakti. Karma-joga jest inną formą zwykłej karmy, jak również gjana-joga jest inną formą zwykłej gjany. Ostatecznie, jak stwierdził Pan w Bhagawad-Gicie, bhaktya mam abhijanati: Tylko poprzez wykonywanie służby oddania można zrozumieć Krysznę.

Z tego wynika, że kulminacja wszystkich systemów jogi znajduje się w bhakti-jodze, czyli pełnieniu służby oddania dla Kryszny. W rzeczywistości, celem wszystkich systemów jogi sformułowanych w Bhagawad-Gicie jest Kryszna-prema, najwyższe przeznaczenie wszystkich systemów jogi. Od początku karma-jogi do końca bhakti-jogi jest bardzo długa droga do samo-realizacji. Karma-joga pozbawiona rezultatów dla korzyści (dla owoców) jest początkiem tej ścieżki. Kiedy karma-joga wzrośnie w wiedzy i w wyrzeczeniu, stan ten nazywany jest gjana-jogą lub jogą wiedzy. Kiedy gjana-joga wzrośnie do poziomu medytacji nad Superduszą (Paramatmą) poprzez różne procesy fizyczne i umysłowe, nazywa się astanga-joga. Kiedy ktoś przekracza astanga-jogę i dochodzi do wielbienia Najwyższego Pana Kryszny, nazywane jest to bhakti-jogą, czyli kulminacją. W rzeczywistości bhakti-joga jest ostatecznym celem, jednakże aby w szczegółach zrozumieć bhakti-jogę, należy zrozumieć inne procesy samo-realizacji. W Czaitanja Czaritamrta Madhya 22.17 jest powiedziane:

krishna-bhakti haya abhidheya-pradhana
bhakti-mukha-niriksaka karma-yoga-jnana

"Służba oddania dla Kryszny jest główną funkcją żywej istoty. Istnieją różne metody osiągnięcia wyzwolenia przez uwarunkowaną duszę - karma, gjana, joga i bhakti - ale wszystkie uzależnione są od bhakti."

System bhakti-jogi daje kwalifikacje do wejścia do Hari-dhama, system gjana-jogi daje kwalifikacje do wejścia do bezosobowego brahmadżoti a system karma-jogi obliguje do pozostania w Devi-dhama, kole powtarzających się narodzin i śmierci zmieniając swoje ciała zgodnie z typem nagromadzonej karmy. Dla tych, którzy w dużej mierze zaangażowani są w utożsamianie ciała z jaźnią (ze sobą) polecane jest zaangażowanie się w pobożne działania czyli karma-jogę. Dla tych, którzy identyfikują umysł z jaźnią (ze sobą), polecane są filozoficzne spekulacje, czyli gjana-joga. Jednakże wielbicieli znajdujący się na transcendentalnym

poziomie nie potrzebują takich materialnych koncepcji zanieczyszczonego oddania. Poprzez karma-jogę podejmujemy próbę wyjścia poza ramy fizycznego ciała, poprzez gjana-jogę podejmujemy próbę wydostania się poza ramy ciała subtelnego, jednakże dzięki bhakti-jodze możemy bezpośrednio wznieść się ponad oba ciała, ponad subtelne ciało (umysł, inteligencja i ego) oraz ponad fizyczne materialne ciało.

Kiedy pojawia się jakiś pomysł, program, plan, schemat lub urządzenie, przede wszystkim najpierw jest kontemplacja nad planem, to w sanskrycie nazywa się bidża czyli nasienie. Metody, zasady, regulacje dzięki, którym ktoś może być doskonale trenowanym w służbie oddania, ustanawiają bhakti-lata-bidża, inaczej mówiąc nasionko służby oddania. To bhakti-lata-bidża jest otrzymywane dzięki łasce Krysny od mistrza duchowego. Inne nasionka nazywane są anjabhilasa-bidża, karma-bidża i gjana-bidża. Jeśli ktoś nie ma na tyle szczęścia aby otrzymać bhakti-lata-bidża od mistrza duchowego, zamiast tego może kultywować (uprawiać) nasionka karma-bidża, jnana-bidża lub polityczne, społeczne albo filantropijne bidża. Jednakże bhakti-lata-bidża jest różne od tych innych bidża. Bhakti-lata-bidża może być otrzymane tylko dzięki łasce mistrza duchowego. Dlatego też należy zadowolić mistrza duchowego aby otrzymać bhakti-lata-bidża (yasya prasada bhagavat-prasada). Bhakti-lata-bidża jest źródłem służby oddania. Ktoś kto jest pełen wiary w swojego mistrza duchowego, który jest bona fide, otrzyma bhakti-lata-bidża.

Poprzez karma-miśra-bhakti (bhakti wymieszanej ze skłonnościami do czerpania korzyści) można wznieść się do planet niebiańskich, dzięki gjana-miśra-bhakti (bhakti wymieszanej z umysłową spekulacją) można osiągnąć blask brahmana a poprzez joga-miśra-bhakti (bhakti wymieszanej z pragnieniem doskonałości w jodze mistycznej) można zrozumieć (zrealizować) wszechmoc Najwyższej Osoby Boga. Jednakże czysta bhakti nie zależy od karmy, gjany ani od jogi, ponieważ po prostu opiera się tylko na sprawach miłosnych uczuć. Dlatego też wyzwolenie bhakti, które nie jest nazywane mukti ale vimukti, ponieważ przechodzi w pięć innych rodzajów wyzwolenia - sayujya, sarupya, salokya, sarsti i samipya. Czysty wielbiciel zawsze jest zaangażowany w czystą służbę (anukulyena krishnanu silanam bhaktir uttama). Ostatecznie jest tylko jedna droga aby osiągnąć prawdziwe wyzwolenie znane jako vimukti, jest to poprzez zadowolenie Najwyższej Osoby Boga. Sri Caitanya Caritamrita Adi 17.75 mówi:

jnana-karma-yoga-dharme nahe krishna vasa
krishna-vasa-hetu eka - prema-bhakti-rasa

"Krsny, Najwyższego Pana, nie można zadowolić podążając ścieżkami spekulatywnej wiedzy filozoficznej, działań karmicznych czy jogi mistycznej w celu kontrolowania zmysłów. Panu sprawia przyjemność jedynie czysta miłość w oddaniu dla Krysny."

Kryszna zainteresowany jest jedynie oddaniem. Jako taki nie jest więc przyciągany przez karmich, gjanich ani joginów. Dlatego Kryszna w Bhagawad-Gicie 5:29 radzi każdemu aby przyjęli bhakti i osiągnęli wolność od materialnego świata:

bhoktaram yajna tapasam
sarva-loka mahesvaram
suhridam sarva bhutanam
jnatva mam shantim ricchati

"Osoba w pełni świadoma Mnie, znając Mnie jako ostateczny cel wszelkich ofiar i wyrzeczeń, Najwyższego Pana wszystkich planet i półbogów oraz przyjaciela i dobroczyńcę wszystkich żywych istot, osiąga pokój i wolność od wszelkich nieszczęść i cierpień materialnych."

Dlaczego taka osoba osiąga wolność od wszystkich cierpień? Jeśli ktoś zrozumie "bhoktaram yajna tapasam", że Kryszna jest najwyższym uciechowiczem, wtedy naturalnie nie będzie chciał cieszyć się owocami swojej pracy, dlatego też nie będzie chciał być karmitą. Jeśli ktoś zrozumie "sarva-loka maheshvaram", że Pan jest najwyższym właścicielem wszystkiego, naturalnie wtedy nie będzie chciał myśleć, że może posiadać Absolutną Prawdę, dlatego nie będzie podejmował prób by stać się gjanim. I wreszcie jeśli ktoś zrozumie "suhridam sarva bhutaanaam", że Najwyższy Pan dobrze życzy wszystkim żywym istotom, wtedy naturalnie nie będzie czuł potrzeby aby udawać dobrze życzącego, poprzez pokazanie osobom pogrążonym w ignorancji tanich siddhi (mocy mistycznych). Taki ktoś nie będzie podejmował prób aby stać się joginem. Dlatego więc ten kto zna Krysznę, tak jak to zostało wyjaśnione przez Krysznę w Jego Bhagawad-Gicie, podporządkuje się Krysznie w pełnym oddaniu, bhakti, i porzuci podejmowanie wszelkich bezcelowych wysiłków mających na celu karmę, gjanę i jogę. W Bhagawad-Gicie 18:66 Kryszna mówi:

man-mana bhava mad-bhaktō
mad-yajī mam namaskuru
mam evaisyasi satyam te
pratijane priyo 'si me

"Zawsze myśl o Mnie i zostań Moim wielbicielem. Czcij Mnie i składaj Mi hołd, a bez wątplenia przyjdiesz do Mnie. Obiecuję ci to, ponieważ jesteś Mi bardzo drogim przyjacielem."

